

De VLAAMSE MINISTER VAN WELZIJN EN ARMOEDEBESTRIJDING, CULTUUR EN GELIJKE KANSEN  
De VLAAMSE MINISTER VAN OMGEVING EN LANDBOUW

# MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

**Betreft:** Voortgangsrapportage m.b.t. het PFAS-actieplan, de aanpak  
aanbevelingen Parlementaire Onderzoekscommissie PFAS-PFOS  
en het Actieplan Zorgwekkende Stoffen

## Samenvatting

Op 14 juli 2023 werd het PFAS-actieplan goedgekeurd door de Vlaamse Regering (VR 2023 1407 DOC.1044/1TER) en werden de voortgangsrapportering aangaande de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie PFAS-PFOS (VR 2023 1407 MED.0288/2) en de conceptnota 'visie zeer zorgwekkende stoffen' (VR 2023 1407 MED.0294-1) (inclusief actieplan zorgwekkende stoffen) meegedeeld aan de Vlaamse Regering. Daarnaast werd de Vlaamse Regering op 17 november 2023 op de hoogte gebracht van het 'Actieplan Dioxines/PCB's' (VR 2023 1711 MED.0410/1BIS) als onderdeel van het Actieplan Zorgwekkende Stoffen. In het tweede kwartaal van 2024 werd geïntegreerd gerapporteerd over deze vier beleidsteksten en de hierin vermelde acties (VR2024 0507 MED.0225/1).

De voorliggende mededeling betreft de actualisatie van de geïntegreerde rapportering voor het 2<sup>e</sup> kwartaal van 2025.

## INLEIDING

De PFAS-verontreiniging rond de 3M-fabriek in Zwijndrecht zette de Vlaamse Regering ertoe aan om in juli 2021 een opdrachthouder aan te stellen die instond voor de coördinatie van het dossier op het niveau van de Vlaamse regering. Vanaf januari 2023 werd deze coördinatietaak overgenomen door het Departement Omgeving. Een coördinator werd aangesteld en een beleidsdomein-overschrijdende hub ZS werd opgericht, waarin een geïntegreerde aanpak van PFAS en andere zorgwekkende stoffen beoogd werd en waarbij de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie PFAS-PFOS<sup>1</sup> richtinggevend zijn.

Deze geïntegreerde samenwerking heeft ertoe geleid dat op 14 juli 2023 het PFAS-actieplan werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering en dat zowel de conceptnota 'visie zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)' als de voortgangsrapportage over de aanpak van de aanbevelingen van de parlementaire

<sup>1</sup> <https://www.vlaamsparlement.be/nl/onderzoekscommissie-pfas-pfos>

onderzoekscommissie PFAS-PFOS werden meegedeeld aan de Vlaamse Regering. Daarnaast werd op 17 november 2023 het 'Actieplan Dioxines/PCB's' goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

In het 2<sup>e</sup> kwartaal 2024 werd geïntegreerd gerapporteerd over deze vier beleidsteksten en de hierin vermelde acties (VR2024 0507 MED.0225/1). Huidig document betreft de actualisatie van deze geïntegreerde rapportering voor 2025.

In het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 werd opgenomen dat Vlaanderen haar toonaangevende beleid over zorgwekkende stoffen (waaronder PFAS) verderzet, en inzet op innovatie om zorgwekkende stoffen te vervangen en te saneren. De aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie PFAS–PFOS blijven een leidraad.

De uitgebreide geïntegreerde voortgangsrapportering wordt toegevoegd in bijlage van deze mededeling. In wat volgt een samenvatting die dezelfde structuur vormt dan dit voortgangsrapport.

## 1. PFAS-ACTIEPLAN

De gecoördineerde Vlaamse aanpak rond PFAS heeft geleid tot een PFAS-actieplan, dat werd meegedeeld aan de Vlaamse Regering op 16 december 2022 (VR 2022 1612 MED.0462/1) en werd goedgekeurd op 14 juli 2023 als nota op de Vlaamse Regering (VR 2023 1407 DOC.1044/1TER). Het plan bevat 52 acties, waaraan verschillende partners in Vlaanderen samenwerken om deze succesvol uit te voeren. Op datum van 30 april 2025 werden 16 acties afgerond, terwijl 28 in uitvoering zijn. 8 acties betreffen doorlopende acties of processen in het kader van de hub zorgwekkende stoffen. We bewaken de voortgang van acties die nog in uitvoering zijn, met name daar waar vertraging is opgelopen.

De acties richten zich onder meer op:

- het voorkomen en beperken van emissies en verliezen naar het milieu

Sinds de PFAS-crisis midden 2021 werden bij tal van bedrijven de lozingsvergunningen sterk verscherpt waardoor PFAS-vrachten naar het milieu afnamen. In de Benedenschelde is de geloosde vracht gedaald van 1051 kg in 2020 naar 10 kg in 2023. Deze reductie van 99% is voornamelijk te danken aan de genomen acties bij Indaver en 3M. Het gaat hier over PFAS-verbindingen die opgenomen zijn in het wateranalysecompendium (WAC/IV/A/25<sup>2</sup>). Er is echter nog een kennisleemte voor PFAS-verbindingen die hierin niet zijn opgenomen (bv. de ultrakorteketen-PFAS zoals TFA of PFPrA) en voor bedrijven waarbij het gebruik en de uitstoot van PFAS niet zijn opgepikt in de vergunningen.

Er wordt algemeen verder gewerkt aan acties die moeten zorgen voor een vollediger beeld inzake gebruik en emissies van PFAS.

De BBT-studies m.b.t. PFAS-luchtemissies en met PFAS belast bedrijfsafvalwater en bemalingswater werden afgerond. De aanbevelingen van beide studies zullen deze legislatuur opgenomen worden.

Met het PFAS-actieplan werd ook sterk ingezet op een verhoogd toezicht op de PFAS-emissies bij vergunde en niet-vergunde bedrijven zodat het naleefgedrag verbetert en uiteindelijk de totale PFAS-uitstoot daalt.

Voor het versterken van het vergunningen- en handhavingsbeleid is ook de ontwikkeling en bijstelling van (compendia van) PFAS-meetmethodes cruciaal. Sinds 2021 werd het aantal componenten dat gemeten kan worden in water, lucht, bodem of waterbodem verhoogd en werden de rapportagegrenzen voor individuele PFAS-verbindingen verlaagd.

- het inventariseren van de verspreiding van de verontreiniging en de blootstelling van de bevolking

Met het PFAS-actieplan werden ook grote inspanningen gedaan om de Vlaanderen-brede verspreiding van de PFAS-verontreiniging in kaart te brengen door middel van inventarisatie van mogelijke

---

<sup>2</sup> [https://reflabos.vito.be/2025/WAC\\_IV\\_A\\_025.pdf](https://reflabos.vito.be/2025/WAC_IV_A_025.pdf)

risicolocaties en door uitbreiding van monitoringactiviteiten in de verschillende milieucompartimenten en in de mens. Zo werden de locaties in kaart gebracht met een risico op PFAS-verontreiniging. De brandweergegerelateerde locaties en de locaties waar branden met PFAS-houdend schuim geblust werden (866 sites), zijn ontsloten via de PFAS-verkenner (DOV). Een studie naar de voornaamste PFAS-toepassingen en inschatting van de kans op het veroorzaken van bodem- of grondwaterverontreiniging werd afgerond. Dit rapport dient als leidraad voor erkende bodemsaneringsdeskundigen en biedt handvaten om te beoordelen of een activiteit al dan niet PFAS-verdacht is.

- het minimaliseren van de verspreiding van de verontreiniging en de blootstelling van de bevolking  
Om PFAS-blootstelling in het milieu te reduceren werd verder gewerkt aan het PFAS-normenkader voor lucht, water (drinkwater, terug in de grond brengen van bemalingswater, oppervlaktewater, bedrijfsafvalwater bij lozing), bodem- en grondwatersanering en grondverzet en voor afvalstoffen gebruikt als bodemverbeteraar of meststof.

Op 20 juni 2025 heeft de Vlaamse Regering beslissingen genomen in kader van het handelingskader voor PFAS in bodem en in bodemmateriële. Dit handelingskader regelt het grondverzet, bijvoorbeeld de opmaak en beoordeling van technische verslagen en de aanvragen tot grondverzettoelating, en ook de beoordeling van het saneringscriterium 'duidelijke aanwijzing van ernstige bodemverontreiniging' in het kader van bodemonderzoeken. Verschillende nieuwe feiten, zoals nieuwe wetenschappelijke bevindingen, en juridische elementen noopten tot aanpassing van het bestaande handelingskader. Enerzijds zal het Bodemdecreet aangepast worden, anderzijds worden een omzendbrief en een OVAM-richtlijn gepubliceerd met richtinggevend toetsingswaarden in afwachting van een verankering van normen. Het BVR uit 2023, dat nooit in werking trad, zal worden ingetrokken.

Er zijn ook verschillende studies afgerond die aanleiding geven tot de aanpassing van het bestaande handelingskader en meer specifiek de no-regretmaatregelen.

- het saneren van verontreinigde locaties en de behandeling of verwijdering van afvalstoffen

Het plan bevat ook tal van acties m.b.t. sanering van verontreinigde locaties.

Bij de 866 geïnventariseerde brandweergegerelateerde locaties en de locaties waar branden geblust werden met PFAS-houdend schuim werd op de locaties waar dit nodig of opportuun was in opdracht van de OVAM een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd.

Volgende stand van zaken (op 3 juli 2025) wordt hieromtrent gerapporteerd:

|                                                                                   |                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| aantal locaties waarvoor het verkennend bodemonderzoek (VBO) reeds behandeld werd | 584              |
| Aantal locaties waarvoor een beschrijvend bodemonderzoek (BBO) nodig is           | 384 <sup>3</sup> |
| Aantal BBO's ingediend                                                            | 102              |
| Aantal rapporten beoordeeld                                                       | 98               |
| Aantal locaties waarvoor nood tot bodemsanering blijkt                            | 44               |

Dit onderstreept het belang van de prioritaire aanpak van deze locaties die werd uitgewerkt.

- opvolging en aanpak van de verbetering van de volksgezondheid

Tal van acties werden ondernomen om de blootstelling aan en gezondheidsimpact van PFAS in kaart te brengen in Vlaanderen en lokaal, bijvoorbeeld bij omwonenden van 3M. Om zicht te krijgen op de verhouding van interne PFAS-blootstelling bij inwoners in aandachts- of typegebieden tegenover de PFAS-blootstelling in de algemene populatie in Vlaanderen zijn referentiewaarden nodig voor zowel jongeren (14-15 jaar) als volwassenen (18-65 jaar). De 5e cyclus van het Vlaams humaan

<sup>3</sup> Waar mogelijk heeft de OVAM voor deze dossiers de saneringsplichtige aangemaand om het BBO uit te voeren

biomonitoringprogramma (VHBP) (2022-2027) wordt uitgebreid met een volwassenencampagne voor PFAS, met 400 volwassen Vlamingen. De Vlaamse overheid heeft ook verschillende, wetenschappelijke bloedonderzoeken opgezet in de regio rond 3M om de blootstelling van de omwonenden in kaart te brengen en te onderzoeken welke factoren een rol spelen en welke gezondheidseffecten mogelijk gelinkt zijn aan een verhoogde blootstelling. Een grootschalig bloedonderzoek in de zone van 5 km rond 3M waaraan 8568 mensen deelnamen, werd afgerond. De resultaten van het grootschalige bloedonderzoek inzake PFAS in de zone van 5 km rondom 3M werden breed gecommuniceerd op 18 maart 2025 en zijn beschikbaar op de website van PFAS-Vlaanderen. De voorbereidingen voor een ontwerp van aanpak van een gezondheidssurveillanceprogramma en een epidemiologische studie voor omwonenden rond 3M zijn opgestart, met als doel een gedegen opvolging van de gezondheidsimpact op de omwonenden rond 3M om deze personen te begeleiden in een algemeen gezond leven en om de kans op vroeg detectie en preventief handelen aan mogelijke PFAS gerelateerde aandoeningen te vergroten. I.s.m. het KCE wordt het klinische handelingskader t.a.v. PFAS-in-bloed tegen het licht gehouden.

## 2. VAN PFAS NAAR ZORGWEKKENDE STOFFEN

De Vlaamse overheid ontwikkelde in 2023 een visie op Zorgwekkende Stoffen, met als doel om tegen 2050 lucht-, water- en bodemverontreiniging terug te dringen tot veilige niveaus. Hiervoor werd de **conceptnota “visie ZS”** opgesteld vanuit de combinatie van omgevings- en gezondheidsbeleid. De conceptnota werd meegedeeld aan de Vlaamse Regering op 14 juli 2023 (VR 2023 1407 MED.0294-1) en vervolgens voorgelegd aan verschillende adviesraden. In de nota is ook een **actieplan voor 2023-2024** opgenomen met enerzijds acties die nodig geacht worden voor de uitwerking van een volwaardig beleidsplan ZS en anderzijds no-regretacties in onze ambitie om ZS uit onze leefomgeving te weren of blootstelling hieraan te beperken. **Op datum van 31 maart 2024 werden 10 acties afgerond, 31 zijn lopende.** We bewaken de voortgang van acties die nog in uitvoering zijn, met name daar waar vertraging is opgelopen.

### Versterkte samenwerking binnen de hub ZS

De geïntegreerde samenwerking i.v.m. een Vlaams beleid rond zorgwekkende stoffen (ZS) wordt opgenomen binnen de hub ZS, waarbij de visie vanuit het omgevingsbeleid gecombineerd wordt met deze vanuit het gezondheidsbeleid. Centraal staat het kernteam ZS dat bestaat uit de coördinator ZS en vertegenwoordigers van Departement Omgeving, VMM, OVAM en Departement Zorg. Van hieruit wordt de versterkte samenwerking rond beleidsontwikkeling en -uitvoering, rond monitoring en onderzoek, data- en kennisbeheer, communicatie, stakeholderwerking en internationale samenwerking afgestemd en gecoördineerd.

Er zijn ook nauwe contacten inzake beleidsvoorbereiding en -uitvoering met andere Vlaamse beleidsdomeinen zoals MOW (bv. de werkgroep ‘PFAS grote werven’), landbouw (werkgroep ‘zorgwekkende stoffen in landbouw’ in opstart), VLAIO, enz. De uitbreiding van het kernteam ZS met een tweede schil waarin deze partners betrokken zijn en ad hoc kunnen aansluiten, wordt momenteel voorbereid. Het doel is om het kennisnetwerk verder uit te breiden en kennisdeling rond ZS actueel te houden met alle betrokken administraties binnen de Vlaamse overheid.

### Afbakening van de scope en term zorgwekkende stoffen in het Vlaamse beleidskader

Om te weten welke stoffen als ‘zorgwekkend’ kunnen beschouwd worden, werd in opdracht van het Departement Omgeving de studie ‘afbakening van de scope en term zorgwekkende stoffen in het Vlaamse beleidskader’ afgerond. De studie werd gepubliceerd op de website “PFAS-Vlaanderen” op 6 mei 2025.

Zorgwekkende stoffen worden afgebakend als stoffen met één of meerdere van de volgende eigenschappen (cf. de criteria in artikel 57 van REACH): kankerverwekkend, mutageen, reprotoxisch, hormoonverstoring in mens en/of milieu, persistent en bioaccumulerend. Die afbakening is gebaseerd op Europese wetgeving.

Door het identificeren van zorgwekkende stoffen en het aanreiken van criteria voor een prioritering ervan, kan Vlaanderen een beleid ontwikkelen om deze zorgwekkende stoffen stapsgewijs uit de leefomgeving te weren.

M.b.t. het preventieve gezondheidsbeleid werd op 26 april 2024 in het Vlaams Parlement het decreet van 21 november 2023 gewijzigd (het Preventiedecreet - BS 7/6/2024). Naast een definitie van de term humane Zeer Zorgwekkende Stoffen en een aanpassing van de focus op kwetsbare groepen in de bevolking, werd vooral een update doorgevoerd van de initiatieven m.b.t. fysische en chemische factoren.

#### Uitvoeren werkprogramma Vlaamse werkgroep hZZS (humane Zeer Zorgwekkende Stoffen cf. Preventief Gezondheidsbeleid)

Binnen de Vlaamse werkgroep hZZS, aangesteld door de Vlaamse minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen, loopt, in synergie met bovengenoemde studie, momenteel een traject om criteria voor een eerste prioritering van ZS binnen het preventieve gezondheidsbeleid te bepalen. Deze prioritering zal dienen als opstart voor het opzetten van beoordelingskaders voor GAW's voor specifieke humaan zeer zorgwekkende stoffen.

#### Gezondheidsdoelstelling milieugezondheidszorg

Vanuit het gezondheidsbeleid werd op 1 maart 2024 een gezondheidsdoelstelling Milieugezondheidszorg door de Vlaamse Regering goedgekeurd. Deze doelstelling stelt: *'Tegen 2030 is er een gunstige tendens van de milieu-gerelateerde ziektelast van de Vlaming'*. Hierin werden drie subdoelstellingen opgenomen, waarvan één over Zeer Zorgwekkende Stoffen: *'Tegen 2030 steven we naar een aanvaardbaar gezondheidsrisico van prioritaire Zeer Zorgwekkende Stoffen voor elke Vlaming'*. Dit kan beschouwd worden als een belangrijke mijlpaal of opstap vanuit het gezondheidsbeleid om de Europese 'zero pollution ambition' tegen 2050 te halen. De doelstelling werd op 30 april 2024 goedgekeurd in het Vlaams Parlement. Deze doelstelling ondersteunt de ZS-visienota en legt vanuit het gezondheidsbeleid een basis voor een transversaal beleidsplan ZS.

#### Naar een volwaardig beleidsplan zorgwekkende stoffen

Voor het beperken van verontreiniging maken we via domeinoverschrijdende samenwerking een beleidsplan Zorgwekkende stoffen op, dat verder bouwt op de conceptnota *Visie Zorgwekkende stoffen*, de gezondheidsdoelstelling milieugezondheidszorg en andere beleidsinitiatieven rond zorgwekkende stoffen. Dit plan sluit aan bij de Vlaamse strategie rond het voorkomen en terugdringen van verontreiniging, met een langetermijndoelstelling tegen 2050 en een tussentijdse doelstelling in 2030, en omvat daarnaast acties voor de sanering van het historisch passief, waar mogelijk op een geïntegreerde wijze over milieucompartimenten en beleidsdomeinen heen.

#### Kenniscentrum innovatieve saneringstechnieken (KIS)

Het Kenniscentrum Innovatieve Saneringstechnieken (KIS) is een netwerk van saneringsbedrijven, bodemsaneringsdeskundigen, technologieaanbieders, universiteiten, onderzoeksinstituten en overheden. KIS beoogt een versnelling en vernieuwing van de aanpak van zorgwekkende stoffen (zoals PFAS) in bodem, water en lucht. Het werd gelanceerd in het tweede kwartaal van 2023.

Er zijn 8 projecten opgestart binnen de vzw KIS. In deze door KIS geïnitieerde projecten worden innovatieve saneringstechnieken concreet met Vlaamse partners voorbereid of toegepast. Voorts volgt de vzw KIS ook tal van andere projecten en initiatieven mee op.

#### Actieplan dioxines – PCB's

Als onderdeel van een bredere aanpak rond zorgwekkende stoffen werd een actieplan 'dioxines/PCB's' opgesteld en op 17 november 2023 aan de Vlaamse Regering meegedeeld (VR 2023 1711 MED.0410/1BIS). Er is een werkgroep dioxines & PCB's samengesteld. VMM werkt hierin samen met Departement Omgeving (Handhaving, GOP, VPO), Departement Zorg, OVAM en FAVV. De werkgroep formuleerde verschillende maatregelen in de directe omgeving van schrootbedrijven met shredders om de blootstelling aan dioxines & PCB's via verspreiding van lucht verder te verminderen.

#### Uitwerken van een financieringsmechanisme voor de aanpak van PFAS en zorgwekkende stoffen

Vanuit Vlaanderen werd initiatief genomen voor de ontwikkeling van een financieringsmechanisme samen met de andere gewesten en met de federale regering, wat betreft mogelijkheden waarop de actoren betrokken in de productie- en gebruikscyclus kunnen worden verplicht om financieel bij te dragen aan de kost voor de aanpak van PFAS en zorgwekkende stoffen in het leefmilieu. Als gevolg hiervan is er beslist tot de oprichting van een werkgroep binnen de zogenaamde Uitgebreide Interministeriële Conferentie Leefmilieu (UICL) om dergelijk financieringsmechanisme uit te werken en daartoe de nodige studies op te starten. De studie werd in maart 2025 opgestart en zal 9 maanden lopen. Als input vanuit gezondheid houdt deze werkgroep tevens vinger aan de pols van het onderzoek 'Gezondheidsschade Milieugezondheidszorg' dat loopt over vier academiejaren (2022-2026) bij de UHasselt, UAntwerpen en VUB.

#### Uitwerken van een retributiesysteem voor industriële luchtkwaliteitsmonitoring

Voor het compartiment Lucht is een goede opvolging van de omgevingslucht in de nabijheid van industriële bronnen essentieel. Depositie vanuit de lucht zorgt immers voor een wijde verspreiding in de omgeving en is vooral bij persistente stoffen een probleem.

Wanneer de verontreiniging van de atmosfeer in een bepaalde omgeving duidelijk toewijsbaar is aan een bepaalde bron (i.c. bedrijf), kan de overheid via sectorale voorwaarden of via de vergunning een monitoringsverplichting opleggen aan een bedrijf of bedrijfssector. De monitoring van de luchtkwaliteit in Vlaanderen is van rechtswege toegewezen aan de Vlaamse Milieumaatschappij.

Volgens het principe dat 'de vervuiler zelf verantwoordelijk is voor het in kaart brengen van zijn impact op de omgeving', zal hiervoor een retributiesysteem voor industriële luchtkwaliteitsmonitoring uitgewerkt worden. Voor bepaalde bedrijfssectoren is immers een structurele monitoringsverplichting van de omgevingslucht aangewezen.

### **3. VOORTGANGSRAPPORT AANBEVELINGEN PARLEMENTAIRE ONDERZOEKSCOMMISSIE PFAS-PFOS**

Vanuit de hub zorgwekkende stoffen wordt ook de voortgangsrapportering i.v.m. de **aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscmissie PFAS-PFOS** (hierna 'de Onderzoekscmissie') gecoördineerd. De Vlaamse Regering stelde met de mededeling van 18 november 2022 (VR 2022 1811 MED.0415/1) een plan van aanpak voor om invulling te geven aan en te rapporteren over de aanbevelingen. Op 14 juli 2023 en op 7 juli 2024 (VR2024 0507 MED.0225/1) werden actualisaties van deze rapportering aan de Vlaamse Regering meegedeeld.

Het rapport van de Onderzoekscmissie omvatte een aantal kernboodschappen met als rode draad de verbetering van de wisselwerking binnen de overheid en de betere coördinatie van de aanpak van nieuwe soorten verontreiniging. De aanbevelingen gaan in op de aanpak van de PFAS verontreiniging en vragen om een geïntegreerd beleid rond zorgwekkende stoffen. Deze zijn opgenomen in het PFAS actieplan en de aanpak ZS. Daarnaast zijn een aantal aanbevelingen gericht op bredere beleidsprocessen i.v.m. bijvoorbeeld bodembeleid, vergunningenbeleid, milieueffectrapportage en handhaving. **In huidige rapportering werd voor 27 aanbevelingen de aanpak afgerond, terwijl voor 41 aanbevelingen een aanpak in uitvoering is. Voor één aanbeveling moet de aanpak nog opgestart worden.** We bewaken de voortgang van acties die nog in uitvoering zijn, met name daar waar vertraging is opgelopen.

Een aantal van de aanbevelingen in uitvoering betreffen permanente aandachtspunten in de overheidswerking. Deze zullen ook meegenomen worden in het beleidsplan dat wordt opgesteld (cf. hoofdstuk 2). Het betreft o.a. aanbevelingen m.b.t.

- Een doeltreffende aanpak van 3M zodat het bedrijf zijn verantwoordelijkheid opneemt wat betreft historisch en bijkomende vervuiling met PFAS;
- Een efficiënt Vlaams beleid m.b.t. PFAS en andere zorgwekkende stoffen (kwalitatieve adviesverlening, handhaving, bodem- en saneringsbeleid, bloedonderzoeken etc.);
- Een performant databeheer m.b.t. zorgwekkende stoffen met uniforme stofbenaming, koppelbare gegevens en maximale openbaarheid van milieu-informatie;

- Bevoegdheden van de federale overheid (o.a. m.b.t. productbeleid en werkgerelateerde blootstelling);
- Een ambitieus Europees beleid inzake PFAS en andere zorgwekkende stoffen (uitfasering, REACH-herziening, uitvoeren EU chemicaliënstrategie,...).

Een aantal aanbevelingen betreffen versterking van het **handhavingsbeleid** en van de **samenwerking tussen handhavingsdiensten**. Deze aanbevelingen werden reeds in het Omgevingshandhavingsprogramma geïntegreerd en worden uitgevoerd binnen het project stroomlijning omgevingshandhaving.

De Onderzoekscommissie deed verschillende aanbevelingen voor de **vergunningverlening**. In het begin van de vorige legislatuur startte een grondige evaluatie van de omgevingsvergunning, die uitmondde in de conceptnota evaluatie omgevingsvergunning. Het evaluatieonderzoek van het huidige adviesverleningsproces is afgerond en bevat diverse aanbevelingen. Eind 2024 werd tevens een gemengde expertencommissie opgericht die tegen september 2025 een advies voorbereid voor een rechtszeker en robuust vergunningenbeleid. Na dit advies zal het ontwerp van decreet geagendeerd worden op de Vlaamse Regering evenals het uitvoeringsbesluit waarin ook de adviesverlening nader wordt bepaald rekening houdende met de aanbevelingen inzake de adviesverlening. Inwerkingtreding van het geheel wordt voorzien voor de tweede helft van 2026.

De Onderzoekscommissie onderzocht ook het aspect **milieueffectrapportage (MER)**. De aanbeveling die hieruit voortvloeit wordt ook in het lopend traject rond de modernisering van de MER meegenomen. Het decreet van 17 mei 2024 introduceert een vereenvoudiging en modernisering van de regelgeving rond milieueffectrapportage (MER). De voorwaarden die bepalen of bedrijven MER-plichtig zijn – de criteria in de MER-rubrieken – werden geëvalueerd en aangepast.

De Onderzoekscommissie deed tevens aanbevelingen voor een **ambitieuw Europees beleid inzake ZS**. In het voorjaar van 2024 zijn zowel de Richtlijn Industriële Emissies (RIE) als de Verordening betreffend het portaal voor industriële emissies (IEPR) definitief goedgekeurd op Europees niveau. De implementatie van de RIE/IEPR is lopende, met inbegrip van een update van het IMJV. De implementatie van de uitgevoerde studies m.b.t. inventarissen en registerplicht wordt hierbij meegenomen.

## 4. VAN LOKALE SAMENWERKING NAAR GEÏNTEGREERDE AANPAK VAN HOTSPOTS

De PFAS-aanpak in de regio Zwijndrecht heeft tot doel: de blootstelling aan PFAS verminderen, een vlotte sanering faciliteren, herstel vanuit verschillende invalshoeken, een betere leefomgeving en vooruitgang waar de vervuiling tot stilstand heeft geleid. Tal van acties werden uitgewerkt die zijn opgenomen in de **Saneringsovereenkomst, het Saneringsverbond en het sitebesluit**. Deze acties worden opgevolgd binnen het **beheercomité van het Saneringsverbond**.

De geïntegreerde aanpak rond 3M wordt vormgegeven aan de hand van de acht doelstellingen geformuleerd in het Saneringsverbond:

- Vermijden van verdere PFAS-verspreiding door 3M door nastreven van bronaanpak;
- Garanderen van de gezondheid van de inwoners van de site;
- Sanering van de site volgens de meest recente wetenschappelijke inzichten;
- Bevordering van het natuur- en biodiversiteitsherstel in de regio;
- Bevorderen van natuurherstel: “Taskforce Ecologische Maatregelen”;
- Opwaarderen van de levenskwaliteit;
- Herwaarderingstraject “Recht op Zwijndrecht”;

- Remediëren van de PFAS-gerelateerde bezorgdheden voor de uitvoering van de sanerings-/Oosterweelwerken;
- Het bieden van transparantie en het herstel van vertrouwen tussen de verschillende betrokken stakeholders;
- Het herstel van vertrouwen tussen de lokale partijen en de Vlaamse Overheid.

In 2024 werd er door de leden van het beheercomité, onder begeleiding van de gebiedscoördinator, ook een nota opgesteld met de belangrijkste pijn- en knelpunten in het 3M-dossier. Deze nota werd eind 2024 overhandigd aan de nieuwe minister voor omgeving. Deze nota vormt voor de Vlaamse Regering ook de aanleiding om de actuele noden in de regio beter in kaart te brengen en mee te nemen in gesprekken met 3M i.v.m. de PFAS-verontreiniging en de sanering van de site.

Behalve de 3M-site bevat het voortgangsrapportering nog een aantal casussen die geconfronteerd worden met een vervuiling of impact vanwege ZS. Het betreft o.a. de aanpak voor:

- de site van de voormalige papierfabriek in Willebroek, waar in 2021 over het volledige terrein een PFAS-verontreiniging werd vastgesteld;
- de (water)bodemverontreiniging met PFAS en broomhoudende vlamvertragers t.g.v. de textielnijverheid in Ronse;
- PFAS metingen bij afvalverbrandingsovens;

Om een geïntegreerde aanpak van hotspots vorm te geven, is het noodzakelijk om ook in te zetten op verder onderzoek en coördinatie van deze problematiek. Volgende aspecten zijn nog noodzakelijk verder uit te werken om te komen tot een uniforme, gestructureerde en financieel efficiënte aanpak van hotspots aangaande Zorgwekkende Stoffen:

- het komen tot één VO-brede, gedragen definitie van hotspots;
- het komen tot een risico-inventaris, een holistische en programmatische aanpak en budgettair verantwoord prioriteitenkader.

In 2025 wordt daarom al een studie opgezet die bovenstaande onderzoeksvragen kan aangaan en dit in afwachting tot de aanstelling van een coördinator die het traject aangaande de gebiedsgerichte aanpak van Zorgwekkende Stoffen kan trekken.

## **5. DATA- EN KENNISBEHEER**

Voor een goed omgevingsbeleid, ook een ZS-beleid, is een performant databeheersysteem waarbij informatie van verschillende bronnen gekoppeld kan worden en toegankelijk is voor de relevante beleidsmakers en handhavers essentieel. In januari 2025 werd een werkgroep 'Data ZS' opgericht die als doelstelling heeft om een ZS-lijst op te stellen en te hanteren in de beleidsprocessen van de verschillende afdelingen en entiteiten.

PFAS-data m.b.t. de toestand van de verschillende milieucompartimenten, bronnen van verontreiniging en activiteiten en fenomenen die verdere verspreiding kunnen veroorzaken, worden ontsloten via DOV in de PFAS-verkenner.

## **6. ONDERZOEK EN MONITORING**

De werkgroep onderzoek en monitoring bestaat uit vertegenwoordigers van het Departement Omgeving, VMM, OVAM, INBO en het Departement Zorg. De werkgroep komt op regelmatige basis samen om de voortgang van onderzoeken en monitoringinitiatieven te bespreken. Binnen de werkgroep wordt aandacht besteed aan verschillende thematische initiatieven zoals PFAS incl. ultrakorteketen-PFAS (TFA), dioxines en PCB's, ecotoxicologie, non-targeted en suspect-screening, pesticiden en microplastics. Om doorstroming naar beleid te maximaliseren worden onderzoeksresultaten vanuit deze werkgroep gedeeld op de inhoudelijke expertengroep ZS

(verschillende betrokken kennisinstellingen en beleidsmakers op Vlaams en federaal niveau) en op het kernteam ZS.

## 7. STAKEHOLDERWERKING EN COMMUNICATIE

Om een doeltreffend beleidskader rond zorgwekkende stoffen te ontwikkelen, wil de Vlaamse overheid in overleg gaan met verschillende (groepen van) belanghebbenden. Het uitwerken van principes en aanpak van stakeholdermanagement voor ZS werd in 2024 opgestart. Dit stakeholderoverleg vormt de basis voor een klankbordgroep ZS, die het forum kan vormen waarbinnen de samenwerking en het overleg met stakeholders plaatsvindt en die een aanvulling vormt op de formele betrokkenheid van de adviesraden bij regelgeving. De voorbereidingen voor de opstart van de klankbordgroep ZS zijn aan de gang, het is de bedoeling dat deze werking in de tweede helft van 2025 wordt opgestart.

Communicatie-initiatieven worden gecoördineerd in de **werkgroep communicatie**, die tweewekelijks samenkomt. Vanuit deze werkgroep werd de website 'PFAS Vlaanderen' regelmatig geactualiseerd, bv. met een PFAS-normen- en toetsingskader, met een overzicht van de geïntegreerde aanpak rond 3M Zwijndrecht of nieuwe beleidsdocumenten m.b.t. PFAS of zorgwekkende stoffen die op de Vlaamse Regering werden meegedeeld of goedgekeurd.

De Vlaamse minister van Welzijn en Armoedebestrijding,  
Cultuur en Gelijke Kansen

Caroline GENNEZ

De Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw

Jo BROUNS